

Vědec Michal Holčapek získal cenu Hospodářských novin Inovátor roku

11.4.2025 - | Univerzita Pardubice

Jedním z desítky Inovátorů roku 2025 se stal prof. Michal Holčapek z Univerzity Pardubice. Ocenění Hospodářských novin převzal na slavnostní akci v Technologickém centru UMPRUM v Praze.

Michal Holčapek se vždy považoval za klasického akademika, jehož jedinou starostí je dělat špičkovou vědu a publikovat výsledky. Že by si někdy nechal něco patentovat? Na to nepomyslel. Profesor analytické chemie na Univerzitě Pardubice ale musel změnit názor. Jeho vědecká skupina se přes 20 let věnuje zkoumání lipidů (tuků) v krvi. A je v tom hodně dobrá. Výzkum vědci přenesli do sceeningové metody, tedy běžného krevního testu, kdy kvůli porušené rovnováze lipidů v krvi odhalí i časná stadia rakoviny slinivky břišní ještě před prvními příznaky. A to s 95procentní úspěšností.

„Vše započalo přípravou podání mého prvního patentu koncem roku 2017,“ říká Holčapek. Metoda je založena na analýze krve více než 150 různých lipidů a statistickém modelu vycházejícím z dat pacientů s rakovinou slinivky břišní a zdravých lidí. Metoda už udělala první kroky z akademického prostředí do byznysového: vyvinula se do spin-off firmy Lipidica, založené Univerzitou Pardubice a společností FONS JK Group. Nyní se metoda klinicky ověřuje.

Podle Holčapka by se metoda v případě schválení mohla uvést do praxe do dvou let. Tím to ale pro vědeckou skupinu nekončí. Nyní řeší, proč dochází k podobné dysregulaci (nerovnováze) lipidů v krvi i u pacientů s různými typy nádorových onemocnění.

„Kromě toho ještě chceme rozšířit náš stávající test na rakovinu slinivky o dalších devět závažných typů karcinomů, protože z našich předchozích měření víme, že změny koncentrací lipidů jsou podobné, ale nikoliv úplně stejné, pro všechny dosud studované typy rakoviny,“ dodává Holčapek, držitel ocenění Česká hlava 2024.

Kdo je podle vás nejinnovativnější člověk na světě - a proč zrovna on/ona.

První jméno, které mě napadlo po přečtení této otázky, je český velikán Jára Cimrman. Z reálného světa bychom mohli jmenovat spoustu vynikajících vynálezců, kteří svým dílem přispěli k tomu, že dnes považujeme za zcela samozřejmé spoustu technických vymožeností, které před jejich objevy neexistovaly. Dát ale jednomu z nich označení nejinnovativnější člověk na světě je něco, co se zdráhám udělat. Ta poznámka s Járou Cimrmanem není tak úplně od věcí, protože v jeho díle jsou zmíněni klíčoví světoví vynálezci, jejich vynálezy ovlivnily naše životy do takové míry, že se o nich učíme na celém světě.

Člověk, který vás v tomto směru nejvíce inspiruje z Česka, a proč zrovna on/ona.

Zkusím zabrousit do historie a jednu zcela mimořádnou osobnost, která žila v našem kraji, bych vybral. Je to myslitel Jan Marek Marci (Ioannes Marcus Marci), který žil v letech 1595-1667, ale dopad jeho inovátorských prací se uplatňuje i po několika stoletích. Byl to o výjimečný učenec s přesahem do tolika různých vědních disciplín, že v dnešní době vysoké specializace už to není možné. Kromě vzdělání v lékařských vědách měl znalosti fyziky, chemie, ovládal až 8 jazyků a publikoval průkopnické práce v oblasti astronomie, optiky – odraz, lomu a disperzi světla, což vede ke vzniku duhy. Jako ocenění jeho pionýrských prací pro budoucí vědní obor spektrálních technik si

jeho jméno dala na názvu Spektroskopická společnost Jana Marka Marci.

Která věc v Česku by měla podle vás projít největší inovací a proč?

Nevím, jestli to stále ještě nazývat termínem inovací, ale přijde mi nepochopitelné, proč v dnešní době státní správa stále není kompletně digitalizovaná s vzájemným propojením všech databází, informačních systémů, možností online voleb, atd. Dílčí progres už v tom určitě je, ale kompletní řešení bude vyžadovat ještě více úsilí, ale výsledkem budou úspory státu a zjednodušení života každého z nás při „komunikaci s úřadem“.

Jaký gadget jste si v poslední době pořídili, na co ho používáte a v čem je tak skvělý?

Ted' jsem právě koupil robotickou sekačku na trávu, abych ušetřil čas, protože permanentně nestíhám díky spoustě povinností na všech frontách, takže úspora času je pro mě zásadní věc. Jelikož domácí robotický vysavač funguje dobře a šetří čas, tak snad i sekačka bude sloužit dobře.

Mezi další oceněné inovátory patří Petra Doubková & EcoHaus, Greenwool.cz, Bára Kubínová – Lively, Kardi Ai, Vassili le Moigne – inTouch, Matika Česku, Miloslav Polášek, Karel Trpkoš a Marek Marušin – Zaitra.

<https://www.upce.cz/vedec-michal-holcapek-ziskal-cenu-inovator-roku-hospodarskych-novin>